

Rubovszky Rita, a Patrona Hungariae Iskolaközpont főigazgatójának beszéde

Kedves Judit nővér, kedves Tanácsos nővérek – Kinga nővér, Irén nővér –, Kedves Ünneplő Nővérek, Kedves hajdani Diákok, kedves Kollégák, Vendégeink!

Behunyom a szemem, május van. A Patrona udvarán harsogóan, zölden virágoznak a fák, az iskolára azóta se érzett különös csend borul, delet harangoznak, mi felállunk s felcsendül az Úrangyala. Az énekszó betölti a megszentelt falakat, a megszentelt életeket s akkor, ott, megszentelt falak s megszentelt életek között átlényegül az idő.

Ha nekem azt mondják Patrona, még most nyolcvényi igazgatóság után is ez az első íz, illat, melyet érzek. Hit, béke, szilárd tudás összesűrített pillanata, amely azóta is tart, megtart engem, titeket, mindnyájunkat.

Judit nővér álma szerint kettős ünnepre gyűltünk ma össze. Ünnepünket a Boldogasszony Iskolanővérek magyarországi letelepedésének 160. évfordulójához kötjük, de igazából a megszentelt élet, a szeretetesség ünnepe ez a mai. Másodsorban pedig ünnepeljük a ti megszentelt életek gyümölcseit, magunkat, hajdani diákokat, hiszen minket hívott el Judit nővér erre a jubileumra, minket, akiknek nevelésére Ti, a nővérek Máriát követve valamikor az első szeretet Magnificatjában igent mondtatok.

Az egyház történelmében évszázadok teltek el úgy, hogy a közvélekedés szerint a szerzetesek kimondva-kimondatlanul egy minőségibb létformát képviseltek, mint a világiak. A keresztény világban köztisztelet övezte őket még akkor is, ha éppen *Terézia* anya működésének idején szekularizálódik Európa.

„Mily nagy áldás az iskolanénék behozatala városunkra nézve, tanusítják a szülők s gyermekek. Oly nagy számmal jelentkeznek a gyermekek, hogy az iskolai helyiségek már nem elégségesek azok befogadására 16-18 éves hajdonok kívánnak fölvetetni s pedig az első osztályba, csakhogy a kedves nénék körében lehessenek s tőlök valamit tanulhassanak,....” – tudósít 1858 őszén az iskolanővérek temesvári érkezéséről a *Religió* című folyóirat.

„Ki hinné, hogy ily változatos és ily közvetlen egy apácaélet! Mennyi derű, mennyi bűbáj, mennyi öröm és meglepődöttség él ott s mily közvetlenül őszinte emberek azok! – írja egy 1942-es szegedi könyvismertető.”

Majd egy másik 1930-ból: *„Ki gondolná, hogy az apácasors az akaratzenik sorsa: küzdés, törtetés, harc, egy nagy cél szolgálata, melyben nincs más segítség, mint a mindent magához ölelő krisztusi kegyelem. A nálunk 15 házban 8 és félezer leánygyermeket a jövő Magyarország anyáit nevelő szegény iskolanővérek rendalapítójának élete már ezért is érdekel minket, ha azonfelül e szentéletű apácának egyéni varázsa, zsenialitása és szervezőtehetsége nem bilincselne le.”*

Talán akkor érthetjük meg leginkább ezt a 160 évet, ha három részre osztjuk.

Az 1945-ig tartó időszakban az iskolanővérek a tényleges magyar ugar ínségében, továbbá a nem magyar ajkú és nem katolikus közösségekben vállalják a katolikus leánynevelést, hallottuk, elképesztő társadalmi elismertség közepette.

Temesváron, Lugoson, Lippán, Perjámoson, Versecen, Nagybecskerekén, Szegeden, Makón. *Szabó Magda Régimódi története* csak ízelítőt ad abból, mily bizalom és bátorság kellett ahhoz, hogy Debrecenben 1897-ben a nővérek tízhónapos munkájáról így vélekedjen a sajtó: „*Mit jelent e tény mást, mint a nagymérvű bizalmat, melylyel a szülők a jó nővérek iránt viseltetnek, még pedig nemcsak katolikusok, hanem zsidók és reformátusok is. Kiknek pedig itt helyben nagyszerű református nevelő intézet áll rendelkezésükre! Tehát ez a katolikus zárdai nevelés még sok protestáns szülőnek is jobban tetszik, mint a református.*”

Terézia anya lányai nem a Dunántúl, vagy a svábság katolikus falvaiban telepednek le, nem Budapesten, ahol az emberi élet természetes keretét a roráték akolmelege, a keresztutak megszokott imái, a népi vagy az értelmiségi katolikus közösség hagyományai szervezik. Terézia anya lányai misszióba mennek, a móríci „Barbárok” földjére, a németajkú Temesvárra, a református Debrecenbe, Szegedre, ahol az alapítás évében 1873-ban a kolera és a gabonaválság az Alföld egyik legsúlyosabb válságát hozta.

Ezek a gyökereitek, bizalom s bátorság, elmenni misszióba oda, ahová nem racionális, ahol nem vagyunk feltétlenül kulturálisan otthon.

Innen érthető, mi adott erőt az iskolanővéreknek, jelesül *Wiedmann M. Kornélia* nővérnek, hogy igent mondjon 1950-ben *Hamvas Endre* Szeged-Csanádi püspöknek arra a kérésére, hogy a *Rákosi Mátyással* való tárgyalások után vállalja a rend, hogy tovább működteti a Svetits Intézetet, továbbá átveszi az Isteni Szeretet Leányai szerzetesrend Patrona Hungariae Gimnáziumát, az akkor már *Rozgonyi Piroska* névre átkeresztelt, igen leromlott intézményét ezen a helyen.

Ne tévedjünk! Amikor Terézia anya azt mondja, Isten műve lassan és fájdalom árán halad előre, tényleg keresztútra hívja a nővéreket. Emlékezzünk meg néhányukról. Például: *Mizsák Mária Anna* és *Radics Benedicta* nővérről, akik két embertelen évet töltöttek a kistarcsai internálótáborban, és *Juhász Longina* takarítónővérről, akit 1950-ben tartóztattak le Békéscsabán, megjárta a kistarcsai internálótábort és az Andrássy út 60-at, majd idegyógyászatra küldték a János kórházba és hátralévő börtönbüntetését az elmeosztály konyháján dolgozhatta le, *Szőrfi Martina* nővérről, aki *Svéd Sándor* operaénekes bejárónőjeként dolgozott, amikor az ávosok kínvallatásába behalt.

Mekkora hit, bizalom s bátorság kellett ahhoz, hogy a nővérek az egyház, vértanúságának idejében igent mondjanak a Svetits Intézet és a Patrona Gimnáziumának működtetésére! Mint Mária, aki vállalja a társadalmi szégyent, az esetleges megkövezést, kiközösítést, hiszen az Isten akaratát egyedül ő ismeri. Az illegalitás, a tiltott lét egyértelmű, rokonszenv s méltó szájalom övezte lét a többi szerzetesrend számára. De Noé bárkájának lenni úgy, hogy senki sem tudja, mennyi ideig tart a vihar.....

És hogy milyen volt az élet ebben a hánykolódó bárkában?

Erre sokan választotatok Judit nővér felhívására, szívesen idézném mindegyiket, de nincs erre mód, így néhány idézet elevenítse fel, mit jelentett az itt ülőknek a 160 év második, 1950-től a rendszerváltozásig lévő időszaka!

Fóris Ferencné, aki 1951 és 55 között volt a Svetits tanulója így emlékszik vissza ezekre a vészterhes időkre: „Hálára kötelez ez a négy év, mert a Svetits a nyugalom, a béke szigete volt, hálára kötelez a szeretetért, az odafigyelésért, itt hadd említsem meg külön Immaculata nénit. Jó közösség alakult, az érettségi után odafigyeltünk egymásra, segítettük egymást, öregkorunkban is jó néhányan összetartunk, betegségben látogatjuk egymást.

Frank Klára 1957-ben érettségizett a Svetitsben. Ő így emlékezett: „Tacita néni nagy tudású, kimagasló pedagógus volt. Igényes, ugyanakkor végtelenül emberséges volt. Szegény volt az intézet, a kísérleteire az eszközöket ő maga készítette el, de alig volt fizikaóránk, amelyen ne lett volna kísérlet. Az egyetemre maximális ponttal vettek fel, tanári pályám évtizedei alatt sokszor vettem észre, hogy ugyanúgy magyarázok, mint annak idején Tacita néni.”

Darvas Jánosné Horváth Katalin, aki 1958-ban érettségizett a Patronában még Karcsi bácsiként emlékszik vissza Matthia Károlyra, a Patrona-himnusz szerzőjére. „A mai gyerekek nem is tudják elképzelni, milyen volt a diákéletünk, hogy mennyire szerettük a Patrona Hungariae-himnuszunkat!”

Neumayer Béláné, Jeney Mária az 1950-es svetitses kezdetről így ír: „Az iskolanővérek közül a legjobb tanerők kerültek Debrecenbe, akik nagy tudással rendelkeztek, és ezt adták tovább. A prefekták pedig az életre készítettek fel, a hitünkben erősítettek, és adtak egész életünkre való útravalót. A körülmények az akkori időknél megfelelően nehezek voltak, szűkösen voltunk, szalmazsák volt az ágyakban, hideg vízben mosakodtunk, de nekünk maga volt a mennyország.”

Újlakyné Nagy Margit, aki 1975-ben érettségizett a Patronában ezt írja: „Most 45 év távlatában is úgy érzem, hogy eddigi életem visszatükrözi a patronás éveimet. Érettségi után bizonyos életszakaszaim szorosabban, egy-egy időszakom – más élethelyzetem miatt (gyermekeim születtek) – kevésbé szorosan vonzottak az iskolához. De elszakadni soha nem tudtam. Amikor látszólag kevésbé fonódtam össze az itt töltött évekkel, akkor is úgy éreztem, hogy az iskolanővérek lelkesége által vezetett vagyok. Vissza-visszatértem egy-egy beszélgetésre mint második otthonomba.”

Salló Enikőnek 1952-től 55-ig volt osztályfőnöke Relindisz nővér, akinek szavai szerint szeretet, kiegyensúlyozottsága, derűs személyisége élete végéig példakép marad.

Péterfyné László Ildikó 1968-ban érettségizett a Svetitsben, így emlékszik: „Szeretnék újra és újra olyan közel lenni az Úr Jézushoz, mint egy-egy csendes délutánon a folyosó végében lévő kápolnában az megtörtént velem, szeretnék továbbra is olyan okosan és mélyen szerető édesanyja lenni a fiamnak, amilyen példát édesanyámban láttam, szeretnék olyan bölcsességgel és szeretettel eligazodni emberi kapcsolataimban, ahogy azt Alfonza nénitől láttuk és tapasztaltuk.”

Egészen megdöbbentő, amit Kulik Pálné Sugár Mária ír: „Minden évben „néma sétát” tettünk osztályonként a Kerepesi temető, 1958-ban még frissnek tekinthető és akkor még eredeti 56-os síroknál, a hősöknek adott fejhajtással. Ehhez akkor igen nagy bátorság kellett, de vállalták.” Mária Lídia nővér osztályában érettségizett, közigazdász lett, csak úgy, mint Marica, Oláh Gáborné, akit svetitses gyökerei egész életén át az egyház szolgálatában tartottak.

Az iskolanővérek honlapján minden napra megjelenik egy üzenet Terézia anyától. A mai nap ezt mondja nekünk: „Add nekem Szentlelkedet Ő szabaddá tud tenni, mert egyedül tőle jön a Szeretet!” Csak ez a hit, csak ez a szabadság tehette képessé a nővéreket, hogy a kuláklisok, később Kádár ördögi rendszerében olyan világot teremtsenek, amelyről évtizedek múltán a tisztaság, nyugalom,

fegyelem, hit jut eszünkbe. Köszönjük nektek, köszönjük a már eltávozottaknak! Ezekben az évtizedekben a szerzetesség nem, hogy nem elismert, nem is látszik, hogy valaha létezett.

Úgy tűnik, a szerzetesi élet a Patrona és a Svetits Noé-bárka létjében sorvad majd el, de nem így történik. A 80-as évek sokatok hivatását hozzák el, hogy a 160 év harmadik korszakában, a rendszerváltozás nehéz, még fogság illatú szabadságában partra segítsétek Noé bárkáját és újra kinyissátok a szegedi Karolina és a makói Signum ajtaját! Csak a gyökereket ismerve érthető, mi adta a bátorságot ahhoz, hogy a Karolinában egy egészen szabad, levegős, a legújabb módszertanokat alkalmazó általános és középiskolát, kollégiumot teremtsetek! Miért alapítotok iskolát Makón, ebben a gyökereitől teljesen megfosztott városban? Hogyan kel életre a mindenki által elfeledett, az ottani magyarságra már csak itthonról is legyintő Bánátban a Szathmáry Karolina Kollégium és lehel nap mint nap életet a keresztény szórványmagyarságba.

Csak az első alapítások ráhagyatkozó hitéből érthető a szovátai misszó, mely ma a mennyországot nyitja ki, hiszen racionálisan olyan nincs, hogy *Vera* nővér és *Gabi* mint utazó ügynökök járják a Nyárádmente falvait, hogy az ottani gyermekekből, közösséget, Európa egyik legjobb kórusát alkossák meg, de a heves-megyei cigánymisszió is. Mintha az elmúlt évtizedekben *Kányádi Sándor* verse szólalna meg:

*„előrelátó vagy de mégis
nézz uram a hátad mögé is
ott is lakoznak
s örülnének a mosolyodnak.”*

És nem kevésbé nehéz barátaim a Svetits és a Patrona védett Noé-bárkájából immár a szabadság levegőjében szerzetesi iskolát teremteni egy olyan korban, ahol a szerzetesi lét már nem üldözött, nem is egzotikus, ahol a Gonosz a közömbösség, a fogyasztás, az azonnal elérhető, előre gyártott, könnyen emészthető információk, értékek, tudás képében kísért.

A minap a Patronában kítettük magunkat egy átfogó diák illetve szülői értékelésnek. Anélkül, hogy neveket említenék, az érintettek még nem is látták a saját értékelésüket, engedjék meg, hogy néhány mondatot felolvassak ezekből: *„Kevés nála elkötelezettebb ember lehet ebben az országban. Fegyelmet tart anélkül, hogy rettegés lenne a tanteremben. Érezhető a jelenléte, elkötelezettségével tisztelet övezi, igazi kincs, ő egy tünemény, ő a legjobb!”* Más nővérről: *„Nagyon lelkiismeretes mind a tanításban, mind osztályfőnökként, olyan ember, akire felnézethetek!”* Megint másról: *„Szeretem a nővér óráit, mert így már órán sok mindent meg tudok jegyezni, nem kell délután foglalkoznom vele. És megint másról: „Ha találkoznék vele az utcán, biztosan odamennék hozzá beszélgetni. Nagyon szeretem a pozitívását és az áradó vidámságot, ami feldobja a napom.”*

Nem ugyanolyanok-e ezek az értékelések, mint a visszaemlékezések, amelyeket írtatok?

Az eredetileg négy fogadalmat tett iskolánővérek negyedik fogadalmukat arra tették, hogy „az ifjúság oktatására és nevelésére vonatkozó kötelesség által közreműködnek embertársaik megszentelésében.”

Ennek az örömét hozzuk ide ma. A megszentelt életek örömét, köszönetét. És legyünk bár szerzetesek vagy világi öregdiákok, Jeney Mária visszaemlékezésével elevenítsük fel *Diri* bácsi szavait

„Ha meghaltok és Jézus megkérdezi, hova jártál iskolába és azt mondod, a Svetitsbe, – vagy ma már a Patronába, Karolinába, Szignumba –, Jézus azt fogja mondani: meglátszik!

Kedves Nővérek! Így legyen, a legnagyobb köszönet és hála nektek!